

RAZVOJNI PROBLEMI SUHE KRAJINE

Jernej Zupančič*, Peter Repolusk**

Manj razvita območja v Sloveniji

Suha krajina, kraška pokrajina v južni Sloveniji, je eno od območij, ki ima zaradi slabosti v gospodarskem, prebivalstvenem in infrastrukturnem razvoju status manj razvitega območja.

V Sloveniji je uradna politika pričela namenjati večjo skrb razvoju in definiranju območij z zaostajanjem v družbenoekonomskem razvoju leta 1971 z razglasitvijo zakona o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Zakon je vseboval naslednje kriterije za opredelitev območja kot manj razvitega:

- narodni dohodek na prebivalca
- območja so morala imeti nad 40 % kmečkega prebivalstva
- delež zaposlenega prebivalstva ni smel presegati 20 %.

Območje je moralo izpolnjevati vsaj dva od navedenih treh kriterijev. Težava prvega opredeljevanja manj razvitih območij je bila v tem, da se je teritorialno nanašal na občino kot celoto (Slovenija je imela tedaj 60 občin, ki so v povprečju merile okrog 300 kvadratnih kilometrov in so imele približno 30000 prebivalcev). Problemi zaostajanja ali neskladnosti v razvoju pa so bili pogosti tudi znotraj občin, ki so sicer kot celote, zlasti zaradi močnih razvojnih centrov, kazale pozitivne razvojne trende. Nekatera manj razvita območja so bila kljub temu, da so tvorila geografsko zaokrožene teritorije, administrativno deljena na več občin, v vseh pa so predstavljala periferne predele z značilnimi problemi depopulacije, slabe pro-

* Dipl. geogr., strokovni asistent, Inštitut za geografijo Univerze, Trg francoske revolucije 7, 61000 Ljubljana, YU

** Dipl. geogr., višji strokovni sodelavec, Inštitut za geografijo Univerze, Trg francoske revolucije 7, 61000 Ljubljana, YU

metne povezanosti in nestimulativnega razvoja lokalnih gospodarskih možnosti. Primer tega je bila tudi Suha krajina, kjer je dobil status manj razvitega območja le njen manjši severovzhodni del, vključen v občino Trebnje.

Omenjeno pomanjkljivost je odpravil zakon o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja iz leta 1975 s pomembnimi metodološkimi dopolnitvami leta 1980. Dopolnjeni so bili tudi kriteriji določanja nižje stopnje razvitosti:

- kriteriji razvitosti proizvodjalnih sil (delež zaposlenih, vrednost osnovnih sredstev, gibanja števila prebivalstva)
- kriterij učinkov delovanja proizvodjalnih sil (družbeni proizvod na prebivalca, delež primarnega sektorja v ekonomiji, promet na drobno)
- kriterij razvitosti družbenega standarda (delež predšolskih otrok v vzgojno-varstvenih ustanovah, delež študentov, število zdravnikov na 10000 prebivalcev).

Nova metodologija je omogočila določevanje manj razvitih območij tudi na osnovi administrativne enote, manjše od občine, na krajevni skupnosti. Tako so se pojavili trije prostorski nivoji nižje stopnje razvitosti: občine, nekatere obmejne krajevne skupnosti ter geografska območja, ki obsegajo geografsko homogene predele ne glede na občinske meje. Geografskih območij je sedem, eno od njih je Suha krajina. Glede na dinamiko razvoja ločimo manj razvita območja v ožjem pomenu besede ter prehodna območja, kakršen je tudi status Suhe krajine. Po podatkih ustreznih republiških institucij so vsa manj razvita območja obsegala konec osemdesetih let 21,9 % površine Slovenije z 11,9 % njenega prebivalstva.

Vse bolj prihajajo v ospredje tudi nekatera druga območja s posebnostmi oziroma težavami v regionalnem razvoju, zlasti hribovita in demografsko ogrožena območja. Oba tipa razvojno problematičnih regij se prostorsko pogosto pokrivata z manj razvitimi območji, saj ima npr. Suha krajina zaradi nadmorskih višin ter konfiguracije reliefa tudi značaj hribovitega območja. Manj razvita, prehodna, hribovita in demografsko ogrožena območja so konec osemdesetih let obsegala 44 % površine Slovenije z 18 % njenega prebivalstva.

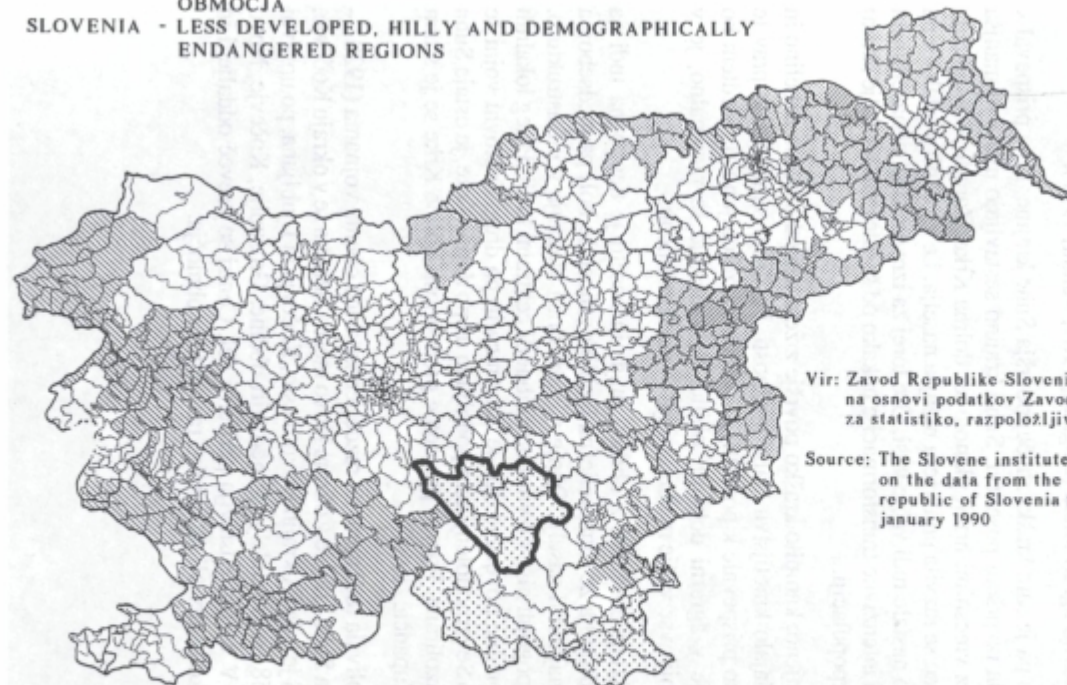
Suha krajina kot primer manj razvitega območja — pglavlni vzroki zaostajanja za drugimi območji

Vzroke slabše razvitosti Suhe krajine moremo iskati v njenih naravnogeografskih potezah, prometno odmaknjeni legi ter upravni razdeljenosti.

Suha krajina je tipična kraška pokrajina, ki z izjemo reke Krke nima drugih tekočih voda. Pomanjkanje vode je bilo vedno eden od njenih regionalnih problemov, ki

SLOVENIJA - MANJ RAZVITA, HRIBOVITA IN DEMOGRAFSKO OGROŽENA
OBMOČJA

SLOVENIA - LESS DEVELOPED, HILLY AND DEMOGRAPHICALLY
ENDANGERED REGIONS

Vir: Zavod Republike Slovenije za družbeno planiranje,
na osnovi podatkov Zavoda Republike Slovenije
za statistiko, razpoložljivih v januarju 1990

Source: The Slovene institute for social planning, based
on the data from the bureau of statistics of the
republic of Slovenia for statistics available in
january 1990

- hribovita območja, ki so hkrati v prehodnem obdobju
hilly regions in the transitional phase at the same time
- hribovita in demografsko ogrožena območja s posebnim statusom -
hilly and demographically endangered regions with special status
- prenehajo biti manj razvita območja in preidejo v prehodno obdobje
changing from less developed regions to regions in the transitional phase

- manj razvita območja - less developed regions
- meja občine - communal border
- meja Suhe Krajine - the border of Suha Krajina
- meja krajevne skupnosti - local community border

niti do danes niso odpravljeni. To se je odražalo tudi v standardu prebivalstva, saj je prev zaradi tega veljala pri prebivalcih sosednjih pokrajin za revno, nerazvito pokrajino (Zupančič, 1988). Le dolina Krke je bila izjema, saj je obilna vodna sila dala dobro osnovo mlinarstvu, žagarstvu ter različnim obrtem, ki so imele široko zaledje v Suhi krajini. Posebej pomembno je bilo v prejšnjem stoletju fužinarstvo. Vse to je dajalo pokrajini neagrarni značaj. Po propadu fužin in drugih dejavnosti se je pokrajina ponovno agrarizirana (Bogataj, 1981; Valant, 1971).

Še bolj pomemben pa je sam kraški značaj površja Suhe krajine, ki je prispeval k razmeroma redki in razpršeni poselitvi, Suho krajino sestavljajo uvale in manjša suha kraška polja z vmesnimi hribi, planote ter dolina Krke. Zaradi pomanjkanja primernih površin so se razvila predvsem manjša naselja. Le v večjih uvalah ter na dnu kraških polj so nastale tudi večje vasi. Gre torej za izrazito drobnonaselbinski sistem, ki je v dobi intenzivne transformacije nekako od šestdesetih let dalje skoraj v celoti zapadel depopulaciji.

V drobnem razčlenjeno, kamnito kraško površje z zelo neenakomerno debelino in kvaliteto prsti je dajalo kmetijstvu slabe možnosti. Po drugi strani pa so prav te lastnosti še dodatno prispevale k posestni in parcelni razdrobljenosti. Medtem ko je bilo kmetovanje v agrarni dobi ob obilici delovne sile še racionalno, je v spremenjenih pogojih vse večje mehanizacije to neekonomično.

Že omenjena struktura poselitve z obilico majhnih naselij je neugodna tudi za promet. Oviro predstavlja že sama reliefna izoblikovanost, še bolj pa medsebojna oddaljenost med majhnimi naselji. Oboje namreč draži vlaganja v infrastrukturo. Prav tako se v teh pogojih niso razvili pomembnejši centralni kraji. Poleg lokalnih so slabe tudi regionalne povezave. Ko je železnica in po drugi svetovni vojni še avtocesta stekla po Severnodolenjskem podolju in ne po dolini Krke, je ostala Suha krajina prometno izolirana. Pomen prometne prehodnosti doline Krke se je s tem precej zmanjšal (Zupančič, 1988).

Neugodno pa je vplivala tudi upravna razdeljenost. Med obema vojnama (1920 — 1940) je bila večina Suhe krajine v okraju Novo mesto, deloma še v okraju Kočevje. Med 1945 — 1958 je bila v okrajih Novo mesto, Kočevje in Ljubljana, po upravni reformi iz leta 1958 pa je razdeljena med štiri občine: Grosuplje, Kočevje, Novo mesto in Trebnje. V vseh predstavlja periferni del. Centri so preveč oddaljeni in prešibki, da bi lahko usmerjali regionalni razvoj tega območja.

Kamnito kraško površje v Suhi krajini (Kal pri Ambrusu). Produktijska vrednost takih zemljišč je zelo majhna.
Rocky Karstic surface in Suha krajina (Kal by Ambrus). The productive value of such territories is very small.
Foto J. Zupančič

Značilnosti razvoja in problemi

1. Demogeografski razvoj

Redko naseljena, hribovita in kraška območja skoraj povsod izgublajo prebivalstvo (Klemenčič, 1987). Prav taka je Suha krajina, ki jo v literaturi navajamo kot tipično depopulacijsko območje (Pak, 1971; Rus, 1977; Repolusk, 1984). Nazadovanju števila prebivalstva lahko sledimo od konce prejšnjega stoletja dalje. Do druge svetovne vojne je bilo še zmerno, po njej pa, zaradi izseljevanja in vse nižje rodnosti, dokaj naglo (Zupančič, 1989). Medtem ko je bilo predvojno izseljevanje predvsem izraz gospodarske krize in agrarne prenaseljenosti, je bilo povojno v glavnem posledica socialnih sprememb na podeželju (Genorio, 1984).

Od 1890 do 1981 se je število prebivalstva zmanjšalo za dobro tretjino. Nazadovala je večina naselij, ne glede na velikost. Le redka so stagnirala (npr. Znojile, Ambrus) ali se celo povečala (Videm, Predstruge; v zadnjem času tudi Žužemberk in Dvor). Poseben primer so nekdanje vasi kočevskih Nemcev. Nekatere so med vojno izgubile vse prebivalstvo in se potem niso več obnovile.

Samo v obdobju 1961 — 1981 se je število prebivalstva zmanjšalo za 14 %. Nekoliko manj je nazadovalo število gospodinjstev, kar povezujemo z zmanjševanjem števila družinskih članov. Obenem je namreč naraslo število samskih gospodinjstev (od 11.4 % leta 1961 na 20.1 % leta 1981).

Ob številčnem nazadovanju se prebivalstvo Suhe krajine tudi izrazito stara. Izseljujejo se mladi, aktivni, medtem ko starejši ostajajo doma. Ponekod je zaradi večjega odseljevanja žensk s porokami prišlo do nesorazmerja med številom moških in žensk v nekaterih starostnih skupinah (Furlan, 1972).

Stalno se zmanjšuje delež starostne skupine 0 — 4 leta in 1981 je bil že pod republiškim povprečjem. V tem se kažejo negativni učinki odselitve generacije njihovih staršev (poleg manjše rodnosti). Starostni skupini 5 — 14 let ter 15 — 24 let sta še nad republiškim povprečjem, kar je zasluga predvsem višje rodnosti pred letom 1971. Pač pa vseskozi nazaduje delež starostne skupine 25 — 39 let. V tem se kaže učinek izseljevanja aktivnega prebivalstva. Starostna skupina 40 — 64 let je zopet številčnejša, republiško povprečje pa bistveno presega starostna skupina nad 64 let.

Na izrazito ostarevanje kaže tudi indeks staranja, ki je v bistvu razmerje med starostno skupino pod 14 let ter starostno skupino nad 64 let. Le-ta je bil 1961 in tudi že 1971 razmeroma ugoden, leta 1981 pa je imelo že čez 40 % naselij izrazito

ostarelo prebivalstvo (leta 1961 je bilo teh le 11 %). Značilno je zlasti za redkeje poseljene planote in prometno najslabše dostopna območja v Vzhodni in Zahodni Suhi krajini (Zupančič, 1989).

2. Deagrarizacija in problemi kmetijstva

Učinek ostarevanja se kaže tudi v zmanjševanju deleža aktivnega prebivalstva. Še opaznejše pa se spreminja dejavnostna struktura aktivnega prebivalstva. Najbolj narašča delež zaposlenih v industriji (od 5.2 % leta 1961 na 31.3 % leta 1981), podobno tudi v trgovini in prometu. Hkrati pa se je močno zmanjšal delež v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva (od 72.7 % leta 1961 na 44 % leta 1981).

Vzporedno s tem se je zmanjšal tudi delež kmečkega prebivalstva. Leta 1981 je znašal še 29 %, torej približno toliko kot Slovenija pred 20 leti (1961). V večini naselij Suhe krajine je bila deagrarizacija hitrejša v obdobju 1971 — 1981, njena intenzivnost pa pogojena s prometno dostopnostjo.

V splošnem je kmetijstvo močno nazadovalo, tako po obsegu kot po pomenu. To se odraža tudi v spremenjeni rabi zemlje. Tako je v Zahodni Suhi krajini ter planotah Vzhodne Suha krajine obsežne travniške in pašniške površine zarasel gozd (ogozdovanje). Na območju suhih kraških polj pa so se povečale travniške površine na račun njivskih (ozelenjevanje).

S poklicno preseljivijo je prenehala eksistenčna odvisnost kmeta od zemlje. Vendar obdelave niso opustili. Leta 1981 je imelo še okrog 80 % gospodinjstev kmečko gospodarstvo. Gre za mešana kmečko-delavska gospodinjstva, ki so v Suhi krajini sedaj najbolj razširjena.

Nekatere raziskave mešanih gospodinjstev ugotavljajo razmeroma majhne razlike v gospodarskih učinkih čistih in mešanih kmetij (Barbič idr., 1984). Podobne razlike smo dobili tudi v Suhi krajini (Zupančič, 1988). Čiste kmetije vlagajo več dela, mešane pa so zaradi zaslужka izven kmetijstva bolj opremljene s stroji in mehanizacijo. Oboji pa so opustili obdelovanje parcel, ki jih ni mogoče obdelovati s stroji. Obdelovalne površine so očitno tako majhne, da jih lahko s primerno mehanizacijo obdelajo tudi polkmetje (poleg dela izven kmetijstva). Obenem pa je del površin naravno tako neugoden, oddaljen in parcelno razdrobljen, da se obdelava ne izplača niti čistim kmetom, ki so sicer odvisni od zemlje. Majhna in razdrobljena posest predstavlja močno oviro tudi v sicer mnogo ugodnejših naravnih pogojih (Kladnik, 1982). Vse to pa so za nadaljnji razvoj kmetijstva ključni problemi.

Stanje kmetijstva lepo odraža gibanje števila živine (goveda). Le-to je v obdobju 1971 — 1981 naraslo v nekaterih majhnih naseljih na planotah. Tu so navadno

Ena glavnih ovir v razvoju kmetijstva je velika parcelna razdrobljenost. K temu je pripomoglo tudi v drobnem razgibano kraško površje. Ambrus v Suhi krajini.

One of the main obstacles in agricultural development is the large parcel of fragmentation. The little activity occurring on the Karstic surface also assisted with this. Ambrus in Suha krajina.

Foto J. Zupančič

večje tako posesti kot (travniške) parcele, saj je manj lastnikov. Vse to pa so za živinorejo ugodnejši pogoji. Pač pa se je število živine povečalo tudi v nekaterih naseljih z manj kot 25 % kmečkega preobivalstva. To je predvsem odraz ugodnejše starostne strukture prebivalstva mešanih gospodinjstev, ki so na osnovi kapitala iz nekmetijskih dejavnosti intenzivirala kmetijsko proizvodnjo (Zupančič, 1989).

3. Zaposlovanje prebivalstva in dnevne migracije delovne sile

Naraščanje deleža zaposlenih v sekundarnih, terciarnih in kvartarnih dejavnostih je vezan po eni strani na vse boljšo izobrazbeno strukturo, po drugi pa na izboljšano prometno dostopnost naselij. Suha krajina je postala cona intenzivnih dnevnih migracij delovne sile proti Ljubljani (v tej smeri še Ivančni Gorici ter Grosuplju) ter proti Novemu mestu (v tej smeri še Straži ter Trebnjemu). Praktično polovica aktivnega prebivalstva dnevno potuje na delo. Od tega jih gre največ v Ljubljano, čeprav je od vseh našetih centrov najbolj oddaljena (Zupančič, 1989).

Domači zaposlitveni centri so razmeroma skromni. Omeniti je treba Žužemberk, Vidam, Predstruge, Podgorico, Dvor, Krko in Ambrus. Povečini gre za manjše obrate tekstilne, lesne ali elektroindustrije, ki večinoma ne zaposlujejo kvalificirane delovne sile. Prav zaradi tega ne zadoščajo vse bolj izobraženi struktri prebivalstva (Peterle, 1982).

Funkcija pokrajine za širše območje ter razvojne možnosti

Z zaposlovanjem izven Suhe krajine je vse bolj poudarjena bivalna funkcija, ki razbremenjuje urbanizacijski pritisk v mesta. Po drugi strani pa imajo meščani vse več počitniških bivališč, največ seveda v naravno atraktivni dolini Krke. To vnaša v pokrajino nove prvine, ki pa za gospodarstvo domačega prebivalstva nima znatnejših pozitivnih učinkov. Narašča pa rekreacijska funkcija območja.

Kljub slabšim naravnim pogojem, je kmetijstvo še vedno pomembna dejavnost. Z izboljšanjem posestnih razmer in kmetijske politike pa bi bilo v prihodnje lahko perspektivno. Verjetno bo zaposlovanje v drugih poklicih še večje in zato tudi dnevne migracije še intenzivnejše. Zato pa je potrebno še izboljšati prometne zveze in tako omogočiti vse bolj kvalificirani delovni sili zaposlitev na ustreznem delovnem mestu ter bivanje na podeželju.

LITERATURA

1. Bogataj J., 1981, Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke, Novo mesto

2. Barbič A., Hribernik F., Kladnik D., Kovačič M., 1984, Mešane kmetije — da ali ne?, Teorija in praksa, XXI., 1 — 2, Ljubljana, str. 23 — 43
3. Furlan I., 1972, Tendence socialno geografskega razvoja nerazvijene periferne kraške zemlje Suhe krajine, Zbornik na jugoslovanskiot simpozium za problemite na selskote naselji i zemljodelskito proizvodstvo, Ohrid, str. 245 — 255
4. Genorio R., 1984, Selitvena dinamika v Dolenjski regiji s poudarkom na trajnem izseljevanju, Dolenjska in Bela krajina, Novo mesto, str. 209 — 219
5. Kladnik D., 1982, Slabosti zemljiške strukture kot pomemben zaviralec posodabljanja kmetijstva in skladnejšega razvoja slovenskega podeželja, Geografske značilnosti preobrazbe slovenskega podeželja, Ljubljana, str. 59 — 67
6. Klemenčič V., 1987, SR Slovenija v luči socialno — prostorske preobrazbe, referat na 10. Derčevih pediatričnih dnevih, tipkopis, FF, str. 63 — 72
7. Pak M., 1971, Socialnogeografski problemi nekaterih gospodarsko zaostalih področij Slovenije — Suha krajina, tipkopis, razisk. naloga IGU EK, Ljubljana
8. Peterle L., 1982, Nekatera razvojna vprašanja male industrije na slovenskem podeželju, Geografske značilnosti preobrazbe slovenskega podeželja, Ljubljana, str. 157 — 165
9. Repolusk P., 1984, Regionalno-geografska raziskava razvojnih problemov Suhe krajine, razisk. naloga IGU EK,
10. Rus A., Ljubljana 1977, Geografske značilnosti Suhe krajine, Geografski obzorik XXIV., 3 — 4-, Ljubljana
11. Valant., 1971, Zgodovina Žužemberka in Krajine, Ljubljana
12. Zupančič J., Oskrba z vodo ob suši v Zahodni Suhi krajini, Geografski vestnik 1988, Ljubljana,
13. Zupančič J., 1988, Socialnogeografska preobrazba Suhe krajine, tipkopis, diplomatska naloga, FF, Ljubljana
14. Zupančič J., 1989, Socialnogeografska preobrazba Suhe krajine, v pripravi za tisk za Geografski vestnik 1989, Ljubljana, 16 str.
15. Vrišer I., 1978, Regionalno planiranje (str. 119 — 121), Mladinska knjiga, Ljubljana.
16. Analiza razvojnih možnosti Republike Slovenije, Zavod Republike Slovenije za družbeno planiranje, Ljubljana 1990.
17. Uradni list SR Slovenije št. 4/71, št. 23/71, št. 29/75, št. 30/80, št. 10/81, št. 33/85, št. 43/85 in št. 28/88

The Problems Encountered in the Development of Suha Krajina

Jernej Zupančič, Peter Repolusk

Summary

The Less Developed Regions in Slovenia

Suha krajina, a karst region in southern Slovenia, is one of the areas which, due to the poor development of its economy, population and infrastructure, has the status of a less developed region. The official policy pursued by the Slovene government began devoting more attention to the development and definition of the regions in which the socio-economic development is below the republic's average in 1971, when the law on measures to be taken for the speedier development of the less developed regions of Slovenia came into effect. The law contained the following criteria for the classification of a region as less developed:

- the national income per inhabitant
- more than 40 % of the population had to be farmers
- the number of employed must not exceed 20 % of the region's inhabitants

At least two of the three above listed criteria had to apply to the region. The problem of the classification of regions as being less developed was, that these criteria applied to the commune in question as a whole (and at that time, Slovenia had 60 communes, each measuring, on the average, 300 square kilometres, with an average of 30,000 inhabitants). The result was that, although problems or discrepancies in the development of single regions within the communes did occur, as a whole, especially due to large centres of development in the communes, the average trends of development for many communes proved positive. The less developed regions were, despite the fact that they usually encompassed regions (in the narrow sense of the definition), often administratively divided into parts of several communes, featuring in these as peripheral areas, with the characteristic problems of such, like:

depopulation, poor transport connections and the poor development of the local economic potential. An example of such a region was Suha krajina, due to which only its smaller north-easterly part — a part of the commune of Trebnje, was classified as a less developed region.

The above mentions flaw in the method of classification was done away with by the law on the acceleration of congruent regional development, passed in 1975, to which important methodological specifications were added in 1980. The criteria for the determination of lower levels of development were also elaborated upon as follows:

- the criteria pertaining to the level of development of the means of production (the percentage of employed, the value of the fixed assets, population fluctuations)
- the criteria pertaining to the effectiveness of the production forces (the income per inhabitant, the percentage of the primary sector in the economy, sales in the retail trade)
- the criteria pertaining to the level of development of the standard (the percentage of pre-school children in kindergartens, the percentage of students, the number of doctors per 10,000 inhabitants)

The new methodology enabled the classification of regions as less developed also within administrative units smaller than communes, such as local communities. Thus three spatial levels of lesser developmental levels emerged, these being: the commune, some peripheral local communities, and the geographically defined regions which encompass geographically homogenous territories, regardless of the communal borders. In respect to the dynamics of development, we distinguish between less developed regions in the narrow sense of the classification, and the status of transitional regions, like, for example, Suha krajina. According to the data obtained from the respective institutions of the Republic of Slovenia, all the less developed regions together encompassed 21.9 % of Slovenia's total surface area towards the end of the 1980s, and contained 11.0 % of Slovenia's population.

Other regions, with specific difficulties by way of regional development, are increasingly coming to notice, especially hilly and demographically endangered regions. Both these types of developmentally problematical regions often overlap spatially with the less developed regions, as, for example, Suha krajina, due to its height above sea level and the configuration of its terrain, also shows all of the characteristics of hilly country. The less developed, transitional, hilly and demographically endangered regions amounted to a total 44 % of Slovenia's surface

area towards the end of the 1980s, and contained 18 % of Slovenia's total population.

Suha krajina — the Major Reasons For the Region's Lesser Level of Development in Relation to Other Regions

The reasons for lesser development should be sought in the natural geographic features, poor transport connections and accessibility, and in the administrative divisions of the past and present. One of the serious problems that this region has to contend with is doubtlessly the lack of water — both in the form of precipitation and from man-made sources. An even more important factor is the karst nature of the surface itself, which has made the divisions into several small and poorly connected settlements necessary for farming. The regional transport connections are also poor, as both the railway line and the road pass the area by in the north. The karst characteristics are also a major cause of the poor natural conditions for farming. The uneven, undulating and extremely stony karst surface and the varying thickness of its soil layer is an unfavourable condition already in itself and has contributed greatly towards the scattered fragmentation of the land. Apart from this, Suha krajina is administratively divided among four communes and has no centre from which regional development could be directed.

The Characteristics of Development and Difficulties Encountered

1. Demographic Development

The population is decreasing in almost all of Slovenia's already sparsely populated, hilly and karst regions, and Suha krajina is no exception. The population began to dwindle after 1890 — at first moderately, until W.W. II, after which the decrease was rapid. From 1890 till 1981, the population has decreased by a good third. The population of the majority of settlements has stagnated, regardless of their size. Because the young, active population is leaving the region, the ageing of the population is pronounced. The decrease in the population aged 0-4 years is constant and was already below the republic's average in 1981. This is one of the negative effects of the permanent departure of the parents of this age-group. The age-groups of 5-14 and 15-24 years are still above the republic's average, which can be attributed to the greater natality rate prior to 1971. Yet, due to migration, the group of inhabitants aged 25-39 is dwindling constantly. The group of those aged 40-64 years is larger and the number of inhabitants aged over 64 years is far above the republic's average. An aged population is characteristic of the more sparsely populated and less accessible regions of Suha krajina.

2. Deagrarization and Problems in Farming

During the post-war period, especially after 1960, a relatively rapid transformation can be detected. Thus, the percentage of inhabitants employed in farming has receded from the 72.7 % in 1961, to 44 % in 1981, while the percentage of those employed in the industry has increased from 5.2 % to 31.3 %. The percentage of the agrarian population has dropped down to 29 % (approximately equal to the percentage recorded in Slovenia 20 years ago, i.e. in 1961). The deagrarization was more intense between 1971-1981 in the majority of the settlements, in which the level of intensity depended on the settlement's accessibility. The diminishing of the role of farming can also be seen in the changes in land use. Extensive meadow surfaces have become overgrown with forest trees and fields have become meadows. Although, due to job-restructuring, the population is no longer dependent on the soil for a living, farming has not been abandoned entirely, as about 80 % of the households own farmsteads. These are of a combined type and are more common than those of the pure farming households. Recent research, though, has shown that there is not much of a difference between the pure and the mixed households. Both have abandoned those fields that can not be worked by machines. Apparently the cultivated surfaces are so small, that they can be run, with the aid of machines, by part-time farming. At the same time, some of the surfaces are naturally so unfavourable, so distant, or so small, that their cultivation would not pay — not even in the case of full-time farming, even though purely farming households depend on the soil for a living. It must also be mentioned here, that the pure farming households belong to the aged part of the population. These, in brief, are the key problems to be overcome in order to further the development of farming.

3. Employment and Commuting

The growing percentage of the population employed in the secondary, tertiary and quaternary sector of the economy depends, above all, on the accessibility of the region. Suha krajina has become a zone of intensive commuting to Ljubljana and Novo mesto, while a part of the population is also employed in smaller home industries. Practically a half of the entire active population are commuters.

The Region's Function in Respect to the Greater Region and the Possibilities of Development

Through the increased employment outside of Suha krajina, the residential function is becoming more pronounced, decreasing the pressure of urbanization in the cities. On the other hand, the number of holiday houses in the region, especially in the

attractive Krka river valley, is increasing and recreational function of the region is growing. Despite the poorer natural conditions, farming is still an important activity. It could even become a lucrative activity with improvements to the land ownership policy and the agricultural policy. Yet, it is most probable that employment in other fields will increase and it also commuting.